

Raport științific

privind implementarea proiectului "Lexicon epigrafic al Daciei"

din programul IDEI, PN-II-ID-PCE-2011-3-0412,

în perioada 5 octombrie 2011 - 4 octombrie 2016

Etapa 1: octombrie 2011- decembrie 2011

Data fiind natura complexa si dimensiunea ampla a proiectului, anume de a adunaintr-un volum cuvintele atestate in inscriptiile din Dacia si de a crea un lexicon care, dincolo de scopul sau lingvistico-filologic, sa furnizeze notiuni istorice importante, stransa conlucrare intre specialisti in discipline apropiate (filologie clasica, istorie antica) a constituit o conditie sine qua non intru realizarea proiectului. Prima faza a proiectului a constat asadar in intalniri si discutii saptamanale care au dus la consolidarea echipei si la constituirea fundamentului practic pe care sa poata fi conceput si redactat lexiconul.

Deosebit de importanta in cadrul intalnirilor a fost deciderea modalitatilor de investigare si prezentare a materialului faptic; echipa de cercetare fiind mixta (compusa, dupa cum s-a amintit deja, atat din filologi clasici, cat si din istorici specializati in epigrafie) s-a cautat realizarea unui echilibru in ceea ce priveste dimensiunea filologica si cea istorica a lexiconului. In elaborarea metodologiei s-a avut totodata in vedere ca informatia oferita sa fie cat mai completa, tinand cont de intentia de a crea un instrument de lucru dedicat nu numai specialistilor, ci si studentilor. Prin studierea unor diferite tipuri de inscriptii (votive, onorifice, funerare) s-a realizat unificarea metodologiei, s-a stabilit metoda de lucru si s-au stabilit informatiile care sa fie trecute in cadrul fiecarui articol. S-a creat astfel un model de articol care a putut apoi fi corectat sau imbunatatit, creandu-se un prim plan de redactare a lexiconului.

Fiecare articol contine forma, respectiv, formele de baza ale cuvântului (asa cum apar in dictionarele latine redactate in limba romana), clasa morfologica careia ii apartine cuvântul, sensurile cu care este el folosit in inscriptii, explicatii istorice ale termenului, formele atestate in inscriptii (eventual, expresiile in cadrul carora apare) si indicarea volumelor in care apar respectivele inscriptii. S-au creat, de asemenea, schitele a doua capitole anexe: *Litterae singulares* - ce cuprinde abrevieri (e.g. P.S.S.P - *pro salute suaposuit,-erunt*; V.S.L - *votum solvit,-erunt libenter*) si *Grammatica quaedam* - sunt introduse probleme si greseli gramaticale (e.g. *pro se et suorum* in loc de *pro se et suis* (CIL III 1068 = IDR III/5, 190), *vive* in loc de *vivae* (CIL III 1183 = IDR III/5, 480).

S-a adunat, de asemenea, informatia bibliografica necesara cercetarilor ulterioare, prin documentare in bibliotecile din Romania (Cluj-Napoca, Bucuresti, Alba Iulia, Sibiu, Brasov).

Etapa 2: anul 2012

Etapa urmatoarea constat in inceperea colectariisi integrariimaterialului faptic epigrafic care constituie lexiconul. Au fost analizate si integrate inscriptiile din Dacia publicate in cadrul urmatoarelor *corpora*(*CIL, ILS, IDR, ILD, AE*). Au fost luate in considerare chiar si documentele epigrafice pastrate fragmentar, tinand cont de faptul ca si acestea pot oferi uneori informatii relevante la nivel lexical. Pentru eficientizarea cercetarii, materialul a fost distribuit intre membrii echipei, criteriul de baza in ceea ce priveste impartirea acestuia fiind cel geografic.

S-a realizat astfel o prima varianta a lexiconului, avand 200 de pagini.

Aceasta faza s-a realizat in foarte mare parte in tara, dar de mare importanta in cadrul colectarii materialului faptic au fost stagiile de cercetare efectuate de membrii colectivului in biblioteci din strainatate (Roma, Paris). Nu in ultimul rand, gratie deplasarii membrilor echipei in strainatate s-au putut achizitiona unele carti importante in cercetare.

S-a lucrat la crearea, conceperea si realizarea bazei de date care va cuprinde articolele din lexicon: <http://lexikon.herokuapp.com/>

Etapa 3: anul 2013

S-a continuat adunarea si integrarea inscriptiilor analizate in lexicon. Baza cercetarii au constituit-o volumele ce formeaza *Inscriptiile Daciei Romane* (IDR I, II, III/1-6), publicate la Bucuresti incepand din anul 1975. Lecturile inscriptiilor au fost verificate, iar pentru unele inscriptii care au fost re-publicate si re-interpretate-a preferat analizarea in lexicon a formei mai noi. Tocmai din acest motiv au fost studiate publicatii ulterioare: articole de specialitate, dar mai ales *Inscriptii latine din Dacia (ILD)* si *Année Épigraphique (AE)* (cel mai recent fiind *AE 2012*). Au fost redactate 400 de pagini ale lexiconului.

Primele rezultate ale cercetarii au inceput sa fie incarcate in baza de date a proiectului.

Etapa 4: anul 2014

Materialul epigrafic analizat a fost in continuare imbogatit. Pentru inscriptiile inca necuprinse in IDR, cele provenind din Dacia Porolissensis, s-a consultat indeosebi *CIL III (Corpus Inscriptionum Latinarum)* si *AE*. Colegii care lucreaza, sub conducerea prof. Ioan Piso, la redactarea volumului *IDR IV. Dacia Porolissensis* ne-au oferit o parte din materialul adunat si reanalizat de ei. Tocmai de aceea unele lecturi din lexicon difera de cele publicate pana acum. In cazul lecturilor gresite s-a recurs la corectura acestora, in conformitate cu standardele moderne de lectura a inscriptiilor latine, greselilor de limba fiind introduse in capitolul special din cadrul lexiconului (*Grammatica quaedam*).

S-a continuat incarcarea bazei de date.

Etapa 5: anul 2015

Lexiconul a fost în continuare îmbogățit cu inscripții din Dacia Porolissensis (Potaissa, Porolissum, Samum etc.), care nu fuseseră încă incluse în lexicon.

În plus, fiecare membru al echipei a verificat și completat partea care i-a revenit în realizarea lexiconului, fiind introduse inclusiv inscripțiile publicate în ultimele volume din *Année Epigraphique* (ultimul volum fiind AE 2012). S-a continuat să se facă verificarea și corectura inscripțiilor introduse deja și unificarea materialului analizat.

În cadrul proiectului a fost organizată timp de două zile (16, 17 octombrie 2015) o masă rotundă dedicată epigrafiei greco-romane, cu participanți din Ungaria și România: **Mensa Rotunda Epigraphiae Dacicae Pannonicaeque**. Informații despre programul conferinței se pot găsi la următoarea adresă:

http://hiphi.ubbcluj.ro/Public/File/evenimente/Mensa_rotunda_2015.pdf

În cadrul acestei mese rotunde fiecare dintre membrii proiectului a susținut o comunicare (vezi infra Diseminarea cercetării).

Etapa 6: ianuarie -4 octombrie 2016

Ultimul an al proiectului a fost dedicat editării, corectării și publicării lexiconului rezultat, proiectul finalizându-se prin tipărirea volumului cu titlul „*Lexicon epigrafic al Daciei*” la Editura Mega.

Lexiconul, care cuprinde nu doar cuvinte latine, ci și grecești, se dorește a fi un instrument de lucru util unor categorii de cititori diferite, studenți și profesori, istorici și filologi, fiind conceput pentru a fi folosit atât de cei care sunt interesați de limba latină atestată în Dacia, cât și de alții din categorii de cititori. Astfel, multe explicații ale cuvintelor oferă informații care nu se pot găsi în dicționarele obișnuite de limba latină, fiind oferite de natură istorică, socială, politică, administrativă, culturală, religioasă (e.g. vezi infra *mater*). Cititorului i se explică și lamuresc anumite concepte care tin nu numai de viața provinciei Dacia, ci și de cea a imperiului.

māter, tris, *subst. f.*, mamă; *mater* (CIL III 870 = ILS 4061; IDR II 64; CIL III 1583 = 8018 = ILS 7247 = IDR II 135; CIL III 8051 = IDR II 646; CIL III 1473 = IDR III/2, 371; CIL III 1492 = IDR III/2, 377; CIL III 7988 = IDR III/2, 390; CIL III 1510 = IDR III/2, 444; CIL III 6267 = IDR III/3, 166 = AE 2004, 1208; CIL III 1381 = IDR III/3, 169; IDR III/3, 341; CIL III 1328 = IDR III/3, 353; CLE 1780 = CIL III 12552 = IDR III/4, 216; CIL III 1096 = ILS 5552 = IDR III/5, 242; CIL III 1207 = IDR III/5, 483; CIL III 1236 = IDR III/5, 537; CIL III 1194 = IDR III/5, 556; ILD 511); *mat[er]* (CIL III 7667 = AE 1987, 841 = ILD 563); *ma[ter]* (IDR III/3, 264); *m[ater]* (CIL III 802); *[mater]* (CIL III 1401 = IDR III/3, 252); *[mater?]* (AE 1958, 288 = 1971, 390 = ILD 702); *m(ater)* (CIL III 1390 = IDR III/3, 185; IDR III/4, 197 = AE 1988, 966; IDR III/4, 201); *m(ater?)* (CIL III 1267 = AE 1960, 237 = IDR III/3, 419); *matris* (CIL III 1228 = CLE I 567 = IDR III/5, 489); *[m]atris* (CLE 1780 = CIL III 12552 = IDR III/4, 216); *matri* (CIL III 7702; CIL III 14494 = IDR II 206; CIL III 1525 = IDR III/2, 380; CIL III 1479 = IDR III/2, 432; IDR III/2, 452a; IDR III/3, 5 = AE 2005, 1297; IDR III/4, 198 = AE 1988, 967; CIL III 1213 = IDR III/5, 504; CIL III 1196 = IDR III/5, 576; AE 1972, 461 = AE 1983, 817 = IDR III/5, 581; CIL III 1187 = IDR III/5, 494; CIL III 1246 = IDR III/5, 584; CIL III 1217 = IDR III/5, 599; CIL III 1250 = IDR III/5, 607; ILD 511; AE 2000, 1243 = ILD 566; AE 1944, 48 = 1977, 663 = ILD 700); *mat{e}ri* (AE 1979, 498 = ILD 711); *ma[tri]* (CIL III 872); *ma[tri?]* (AE 2004, 1202); *[matri]* (CIL III 14216, 12 = IDR II 62); *[matri?]* (AE 1983, 813 = IDR III/5, 503; AE 2012, 1210 b); *mat(ri)* (AE 1983, 819 = IDR III/5, 563); *m(atri)* (CIL III 7869 = IDR III/3, 162;

IDR III/4, 196 = AE 1988, 965); *matris Aug(usti)* (CIL III 1070 = ILS 5625 = IDR III/5, 193); *matris [Aug(usti)]* (AE 1961, 82 = IDR III/5, 225); *[[m[atr]is] Aug(usti) n(ostri)]* (AE 1983, 834 = AE 1998, 1092 = ILD 269); *[[[m]atr[is]] Aug(usti) n(ostri)]* (IDR III/2, 145 = AE 1998, 1091 = ILD 268 = RICIS 616/0208); *matri(s) Aug(usti) n(ostri)* (CIL III 7955 = IDR III/2, 262); *[[matri Au[g(usti) n(ostri)]]]* (AE 2012, 1210 a); *mater - - - castrorum senatusque*, protectoare, patroană - - - a castrelor (militarilor) și a senatului: *[matris] cas[tror(um)]* (CIL III 7690); *matris [Aug(usti) castr(orum)] senat(us) ac patr(iae)* (AE 2003, 1513 = ILD 318); *[matris Aug(usti)] et castrorum senat[us ac patriae]* (AE 1960, 226 = ILD 542); *matris eius et castrorum senatus et patriae* (CIL III 7836 = IDR III/3, 318); *matri Aug(usti) et castrorum* (CIL III 1565 = IDR III/1, 58); *matri Au[gus]ti et k[astr(orum)] ac patriae* (AE 2012, 1206); *[matri A]ug(usti) et [castro]rumse[natusque ac patriae]* (IDR III/4, 268 = AE 1988, 972); *ma[tri s]anctiss(imi) [?Aug(usti) c]as[tror(um) se]natus[que ac] pa[triae]* (ILD 665); *m[atri] san[ctiss]imi A[nt]o[ni]ni Au[g(usti)] et [cas]troru[m] sena[tusque a]c patr[iae]* (AE 1958, 232 = ILD 664); *ma[trisanc]tiss[imi] Imp[er]atoris Anto[ni]ni [Aug(usti) et c]astro[rum] sena[tusque ac] pa[triae]* (CIL III 1376 = IDR III/3, 55); *matri sanctissimi piissimiq[ue] Antonini Augusti et castrorum senatusqu[e] ac patriae* (AE 1929, 1 = ILD 764); *[matri sanctissimi piissimique Antonini Augusti et castroru]m [sena]tusq[ue] [ac] patriae* (AE 1993, 1331 = ILD 597); *[[matri sanctissimi Imp[er]atoris] et castrorum senatusq[ue] ac] patriae* (AE 1912, 5 = IDR III/1, 76); *matri sanctissimi Imp[er]atoris Caes(aris) Severi Alexandri Aug(usti) et castrorum senatusque* (CIL III 798 = ILS 2494); *[[matri dom(ini) n(ostri) sanctissimi Imp[er]atoris Caes(aris) Severi [Alexandri] Aug(usti) e]t[castror]um sena[tus]que* (AE 1950, 16 = IDR III/4, 221); *mat[tri Phi]lippi n[obilis]s[im]i C[ae]s(aris) n(ostri) et castrorum* (AE 1944, 54 = ILD 671); *[[matri] M[arci] Iul(ii) Philippi]] nobilissimi Caesaris n(ostri) et castrorum* (AE 1944, 54 = ILD 671); *[[matri] Deci(i) et Quinti Augg(ustorum) et ca]stro[rum] senatus ac patriae]]* (AE 1944, 56 = ILD 672); *mater collegii*, titlu important, prestigios acordat de un colegiu: *mater* (CIL III 1547 = ILS 3747 = IDR III/1, 272 = AE 2007, 1188); *mater (collegii)* (AE 2000, 1253); epitet al unor divinități: *Lib(erae) matri* (CIL III 12572 = IDR III/3, 238); *Magna deum Mater (Cybelē)*, zeiță supremă micro-asiatică (*Κυβέλη*): *M(agna) d(eum) M(atri)* (AE 1980, 737 = IDR III/5, 252; CIL III 1100 = ILS 7141 = IDR III/5, 253; CIL III 1101 = IDR III/5, 254; CIL III 1102 = IDR III/5, 255); *M(atri) d(eum) M(agna)* (CIL III 1582 = IDR II 26 = AE 2006, 1179; CIL III 8016 = IDR II 27); *[M(atri) d(eum)] M(agna)* (AE 1959, 332 = IDR II 146); *M(atri) [d(eum) M(agna)]* (AE 1959, 320 = IDR II 339); *Terra Mater*, personificarea pământului: *[Ter]ra Mater* (IDR III/4, 67); *Terrae Matri* (CIL III 1364 = IDR III/3, 137; CIL III 1284 = 1285 = IDR III/3, 330 = III/3, 331; IDR III/4, 137 = IDR III/5, 360; AE 1990, 844 = ILD 378; AE 2003, 1498 = ILD 409; AE 1992, 1469 = 1993, 1332 = ILD 500); *Terr(a)e Matri* (AE 2003, 1509 = ILD 397); *Terrae Ma[tri]* (CIL III 1152 = IDR III/5, 344); *Terr[a]e Matri* (CIL III 1599 = IDR III/5, 361); *Ter[rae] Matri?* (IDR III/2, 338 = AE 1982, 829); *Terrae Matr(i)* (AE 2004, 1201); *Terrae (Matri?)* (CIL III 996 = IDR III/5, 46); *T(erra)e M(atri)* (CIL III 1555 = 12594 = IDR III/1, ad 109 = ILD 175); *Ma(tribus?) Aus[tr]iahenis?* (AE 1980, 738 = IDR III/5, 377).

Lexiconul se poate consulta in sa nu numai in forma sa tiparita, ci si online, in baza de date dedicata proiectului: <http://lexikon.herokuapp.com/>, unde cautarea se poate face atat in functie de prima forma de baza dintre cele oferite de dictionare (la substantive – nominativul, la verbe – indicativul prezent, persoana I singular), cat si in dependenta de clasa morfologica careia ii apartine respectivul termen (substantiv, verb, adverb etc.).

Tot in cadrul acestei etape a fost editat si publicat volumul mesei rotunde, *Mensa Rotunda Epigraphiae Dacicae Pannonicaeque*, organizate in perioada 16, 17 octombrie 2015 in cadrul proiectului. Volumul poarta titlul „*Mensa rotunda epigraphica Napocensis*” si cuprinde publicate inclusiv urmatoarele conferinte ale membrilor proiectului:

Radu Ardevan, *Once more on the last inscriptions of Roman Dacia*.

Carmen Fenechiu, *The vocabulary of family in inscriptions from the central part of Dacia Superior*.

Ștefania Lalu, *Mater and pater collegii in Dacia*.

Ioan Piso, *Die rätselhafte Cohors I Augusta aus der Dacia Porolissensis*.

Diseminarea cercetării 2011-2016

Publicații:

2011

Radu Ardevan, *Romanizati si romanizanti in Dacia. Studiu de caz privitor la constituirea civilizatiei daco-romane*, in Al. Rubel (coord.), *Romanizarea. Impunere si adeziune in Imperiul Roman*, Editura Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iasi 2011, 192-200.

Eugenia Beu-Dachin, *Commanipulares / commanipuli in Roman Dacia and the fragmentary preserved forms. Terminology*, *Caiete ARA. Arhitectura. Restaurare. Arheologie*, 2, Bucuresti 2011, 79-85.

2012

Radu Ardevan, Cr. I. Popa, *Altarul roman de la Mesentea*, Terra Sebus. *Acta Musei Sabesiensis*, Sebeș, 4, 2012, 211-223.

Radu Ardevan, *Istoricul Volker Wollmann septuagenar*, Terra Sebus. *Acta Musei Sabesiensis*, Sebeș, 4, 2012, 7-19.

Eugenia Beu-Dachin, *Limba latină în inscripțiile din Dacia romană. Studiu lingvistic. Semnalarea unor neconcordanțe față de limba latină standard*. In Vasile Rus (ed.), *Non omnis moriar. Beatrici Tătaru Monumentum in Aeternum*, Târgu-Lăpuș 2012, 122-133.

Carmen Fenechiu (împreună cu Frieda Edelstein), *Din sintaxa gerundivului*. In Vasile Rus (ed.), *Non omnis moriar. Beatrici Tătaru Monumentum in Aeternum*, Târgu-Lăpuș 2012.

Carmen Fenechiu (împreună cu Frieda Edelstein și Dana LaCourse Munteanu), *Sintaxă latină. I. Sintaxa cazurilor*, Presa universitară clujeană, 2012.

2013

Eugenia Beu-Dachin, Sorin Cocîș, Valentin Voișian, „*Epigraphica Napocensia*”. *Epigraphic discoveries from Victor Deleu Street in Cluj-Napoca*, *Ephemeris Napocensis*, XXIII, Cluj-Napoca 2013, 297-312.

Radu Ardevan, *Romanisierte und (sich) Romanisierende in Dakien. Fallstudie zur Herausbildung der römisch-dakischen Zivilisation*, în Al. Rubel (Hg.), *Imperium und Romanisierung. Neue Forschungsansätze aus Ost und West zu Ausübung, Transformation und Akzeptanz von Herrschaft im Römischen Reich*, Konstanz, Hartung-Gorre Verlag, 2013.

Radu Ardevan, *Quelques glanures épigraphiques*, în D. Benea (red.), *In memoriam Slobodan Dušanić*, Timișoara, 2013, sub tipar.

2014

Radu Ardevan, *In memoriam Hartmut Wolff (1941-2012)*, *StudiaUBB, Historia*, 59/1, 2014, 403-413.

Radu Ardevan, *Colonia Ulpia Traiana Sarmizegetusa, les institutions politiques et religieuses*, in I. Piso (Hrsg.), *Trajan und seine Städte*, Cluj-Napoca 2014 (sub tipar) - PN-II-ID-PCE-2011-3-0412.

Sorin Cocîș, Eugenia Beu-Dachin, *A stamp with the name of Claudius Donitianus Evaresto at Napoca*, in *Römisch-Germanisches Zentralmuseum (Hrsg.), Honesta Missione. Festschrift für Barbara Pferdehirt*, Mainz 2014, 427-436.

Carmen Fenechiu(impreuna cu Frieda Edelstein si Dana LaCourse Munteanu), *Sintaxă latină. II. Sintaxa modurilor*, Presa universitară clujeană, 2014.

2015

Radu Ardevan, *On the size of „collegia” and associations in Roman Dacia*, in S. Cociș, V.-A. Lăzărescu, M. Gui, D.-A. Deac (eds.), *Ad Finem Imperii Romani. Studies in honour of Coriolan H. Opreanu*, Cluj-Napoca 2015, 65-70.

Radu Ardevan, *Il fenomeno dell'”interpretatio Romana” nelle province romane danubiane*, in L. Zerbini (ed.), *Culti e religiosità nelle province danubiane. Atti del II Convegno Internazionale Ferrara 20-22 Novembre 2013*, Bologna 2015, 21-37.

Eugenia Beu-Dachin, Cristian-Aurel Roman, Luca-Paul Pupeză, *Aurelius Annianus, procurator in Napoca*, *Ephemeris Napocensis*, XXV, 2015, 147-165.

Ioan Piso, *Epigraphica Potaissensia*, in L. Zerbini (ed.), *Culti e religiosità nelle province danubiane. Atti del II Convegno Internazionale Ferrara 20-22 Novembre 2013*, Bologna 2015, 423-438.

2016

Peti Donevski, Radu Ardevan, *Three epigraphic monuments from Durostorum*, in Adriana Panaite, R. Cîrjan, C. Căiță (eds.), *Moesica et Christiana: studies in honour of professor Alexandru Barnea*, Brăila, Ed. Istros, 2016, 47-56.

Radu Ardevan, *Die Domitii in der römisch-dakischen Lokalaristokratie*, in A. Szabó (ed.), *From Polites to Magos. Studia György Németh sexagenario dedicata*, HPS 22, Budapest – Debrecen 2016, 38-50.

Volume:

Radu Ardevan, Eugenia Beu-Dachin (ed.), *Mensa rotunda epigraphica Napocensis*, Mega Publishing House, Cluj-Napoca 2016.

Lexicon epigrafic al Daciei, Editura Mega, Cluj-Napoca 2016.

Conferințe

2012

Radu Ardevan, *On the size of colleges and associations in Roman Dacia*, la simpozionul international „Banquets of Gods, Banquets of men. Conviviality in Ancient World”, Cluj-Napoca 23-24 noiembrie 2012.

Radu Ardevan, *Cateva observatii de epigrafie numismatica*, „In memoriam Constantini Daicoviciu”, Caransebes, 1-3 martie 2012.

2013

Radu Ardevan, *Colonia Ulpia Traiana Sarmizegetusa – les institutions politiques et religieuses*, prezentare facuta la colocviul international „Trajan und seine Städte”, Cluj-Napoca 29 septembrie - 2 noiembrie 2013.

2014

Radu Ardevan, *Minima epigraphica Moesiaca*, sustinuta la simpozionul international, „In memoriam Constantini Daicoviciu“ (a 40-a editie), 27 februarie - 1 martie 2014, Caransebes.

Radu Ardevan, *Militari romani si civili indigeni: cateva observatii*, sustinuta la Sesiunea Nationala de Arheologie a Muzeului din Turda. Viata cotidiana a soldatului roman in castrele din Dacia, 18-19 octombrie 2014, Turda.

Carmen Fenechiu, Ștefania Lalu, Eugenia Beu-Dachin, *Lexiconul Epigrafic al Daciei. Versiunea digitala*, Masa rotunda: Gestiunea digitala a surselor istorice, 23 mai 2014, Cluj-Napoca.

2015

În cadrul proiectului a fost organizată timp de două zile (16, 17 octombrie 2015) o masă rotundă dedicată epigrafiei greco-romane: **Mensa Rotunda Epigraphiae Daciae Pannonicaeque**, Cluj-Napoca. Comunicari ale membrilor proiectului:

Radu Ardevan, *Nochmals über die allerletzten römischen Inschriften in der Provinz Dakien*.

Ioan Piso, *Die geheimnisvolle Cohors I Augusta*.

Eugenia Beu-Dachin, *Aurelius Annianus, procurator at Napoca*.

Carmen Fenechiu, *The vocabulary of family in the inscriptions from the central part of Dacia Superior*.

Ștefania Lalu, *„Mater“ and „pater collegii“ in Dacia*.

Alte participări la conferințe:

Radu Ardevan, *„Dakische Steinblöcke“ im römischen Kontext, ein Problem der provinziellen Wirtschafts- und Sozialgeschichte*, la “3rd International Conference on the Roman Danubian Provinces”, Viena, 11-14 nov. 2015.

2016

Radu Ardevan, *Importanta pastrarii limbii latine si a istoriei in invatamantul liceal*, 11 febr. 2016 la ASTRA-Cluj (Asociatia transilvana pentru literatura romanasi cultura poporului roman).

Eugenia Beu-Dachin, Participare la *Digital Epigraphy workshop*, organizat la Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, în perioada 28.03.2016 - 01.04.2016. Prezentările au fost susținute de dr. Gabriel Bodard (University of London), Simona Stoyanova (King's College London), Polina Yordanova (University of Sofia).